

تىنچىلىق بالالار تەڭمىلىرى

(10 - كىتاپ)

شىنجاڭ جاستار - ورنەندەر باسپاسى

قىزىق بالالار تەگملىرى

(10 - كىتاپ)

شىنجاڭ جاستار - ورەندەر باسپاسى

2006 - ۇرۇمچى

图书在版编目(C I P)数据

哈萨克儿童童话故事选(10). / 贾尔肯 编写; — 乌鲁木齐:
新疆青少年出版社 2006. 4

ISBN 7 — 5371 — 5493—7

I. 哈… II. 贾… III. 哈萨克族—童话—作品集—中国
—哈萨克语(中国少数民族语言) IV. I 287.7

中国版本图书馆 C I P 数据核字(2006)第 027929 号

责任编辑: 古丽孜拉

责任校对: 娜孜古丽

封面设计: 巴哈提

哈萨克儿童童话故事选(10) (哈萨克文)

贾尔肯·依达亚提 编写

新疆青少年出版社出版

(乌鲁木齐市胜利路 100 号 邮编: 830001)

新疆新华书店发行 新疆新华印刷厂印刷

787×1092 毫米 32 开本 6.5 印张

2006 年 4 月第 1 版 2006 年 4 月第 1 次印刷

印数: 1 — 3060

ISBN7—5371—5493—7 定价: 8.00 元

جاۋاپتى رەداكتورى: گۈلزىرا نۇرعازى قىزى
جاۋاپتى كوررەكتورى: نازىگۈل تالپىباي قىزى
مۇقابسىن جوبالاعان: باقت ەسكەندىر ۇلى

قازاق بالالار ەرتەگىلەرى (10)

قۇراستىرعان: جارقىن ىدايات ۇلى

*

شىنجياڭ جاستار - ورەندەر باسپاسى باستىردى
(*ۇرمىجى جەڭىس كوشەسى 100 - قورا، پ: 830001)

شىنجياڭ شىنخۇا كىتاپ دۇكەندەرى تاراتادى

شىنجياڭ شىنخۇا باسپا زاۋودىندا باسلىدى

فورماتى 1/32 1092×787 م، باسپا تاباعى: 6.5

2006 - جىل ەساۋىر، 1 - باسپاسى

2006 - جىل ەساۋىر، 1 - باسلىۋى

تىراجى: 3060 — 1

ISBN7 — 5371 — 5493 — 7

باعاسى: 8.00 يۋان

باسپادان

ەرتەگى، اڭىز، ولەڭ-جىرلار ھالقىمىزدىڭ ەرتەدەن كەلە جاتقان اسىل مۇراسى. «قازاق بالالار ەرتەگىلەرى» اتتى بۇل ۇلاسىپالى جىناق تۇرمىس-سالت ەرتەگىلەرى، ميفتىك ەرتەگىلەر (قىال-عاجاپىپتار)، ھايۋاناتتار ەرتەگىلەرى، اڭىز ەرتەگىلەرى سىقىلدى تۇرلەرگە ءبولىنىپ، جەكە-جەكە ون كىتاپ بولپ شىعارىلدى.

قولىڭىزداعى كىتاپتى وقۇ ارقىلى ەرتە زامانداغى ەڭبەكشى ھالىقتىڭ ءومىرىن، ارمان-تىلەگىن، كۇرەسىن، سالت-ساناسىن، ءمورالىن بىلۋگە، تۇسىنىۋگە بولادى. ھالقىمىز ءوز ۇرپاقتارىن ادال، مەيىرىمدى، اقمىلدى، زەردەلى، ەرجۇرەك ەتىپ تارىيەلەۋ ماقساتىندا ەرتەگىنىڭ نەشە الۋان ءتۇرىن تاپقىرلاغان ءارى ول ارقىلى ۇرپاقتارىن ءبىلىم الۋ جولىندا ەرىنبەي ەڭبەكتەنۋگە، تاباندىلىققا، شىدامدىلىققا، تىرشىلىك دۇنيەسىن قورعاپ، ەكولوگىيالىق ورتانى ايالاي بىلۋگە باۋلىپ وتىرعان.

مازمۇنى

- 1 سەرماستىڭ سەرگەلدەڭى
- 11 زەينەت كورگەن جىگىت
- 21 موللاننىڭ ايتۋى مەن قايتۋى
- 23 ەتىكىشى وتارباي
- 26 پىشتاق
- 31 بارماقشى
- 34 باي مەن قویشى
- 37 الشىن اقمەرگەن
- 44 زەينەش
- 50 بىقسىق باي
- 52 قانىسا
- 57 ماقتانשאق باي
- 59 ايلاكەر ۇرى
- 67 امالدىن اسىرعان جولاۋشى
- 72 تاقىر جارعاق
- 78 پاتشا بولعان قىز
- 86 مىڭ تەڭگەلىك اقبل
- 93 بەرەكە كىمدە
- 95 قۇمالاقشى
- 99 جالعان باتىر
- 106 جالعىز جۇمىرتقا
- 111 بىراي باتىر

118	اقىلدى قىپشاق
132	شىتەن شىققان شىبار جىلان
137	اقىلدى ۋازىر
141	جالقاۋ مەن قارىيا
143	سۇر جارعاق
146	مولدا مەن جىگىت
149	اتتەڭ، اقشامنىڭ جوعى-اي
150	جولاۋشىلاردىڭ جاۋابى
152	حايۋان ۋە تىلىن بىلەتەن جىگىت
159	قايسى خان اقىلدى
162	ارعىماقتىڭ قۇلىنى
167	مولدا كۈبەيسە قوي آرام ولەدى
169	ۋەابدىلماجىت خان
174	ۋتۇس جانە ۋش اۋىز ۋسوز
182	التىن قۇيرىقتى جىلان
187	گۈلنىزىققان
194	ۋبىلىم قۇعان جىگىت
197	نيەنى بۇزىلعان خان
200	ادامنىڭ كوزى توپىراققا عانا تويادى

سەرماستىڭ سەرگەلدەشى

ەرتە زاماندا تورت تۈلگى شالقىپ باي بولغان، كوڭىلدەرى جاي، دۇنيە-مۈلكى ساي بولغان تالاي-تالاي ادامدار وتىپتى. ول زامانداى بايلىق مالمن ولشەندى ەكەن دە، جاقسى مەن جامان ارمن ولشەندى ەكەن. سول تۇستا مىڭ سان قويلى «بوکەنشى» دەگەن باي بولپتى، ونىڭ ۇز اتىن كىم بىلسىن، ايتەۋىر اڭ اۋلاپ، بوکەندى كوپ اتىپ، سودان بايعاندىقتان وسلاي اتالىپ كەتپتى. ونىڭ جار دەگەندە جالعىز ۇلى بولپتى. جالعىز ۇلىن «باسمداى باقتىم، جانىمداى سايام» دەپ ەركەلەتىپ، نە كىيىپ، نە شەم، نە مىنىپ، نە الامىن دەسە سونىڭ بارىن تاۋىپ بەرىپ، قولىن تارتپاي وسىرگەن ەكەن. ۇلى ەسەيىپ-ەرچەتكەن سول ەل شىندە «سەرماس» اتالىپتى. ويتكەنى، ول بايدىڭ جالعىزى بولعاندىقتان، سونداى سان-سالتاناتپەن، نوکەرمەن جۇرەدى ەكەن. كۇندەردىڭ بىرىندە اكەسى:

— سەرماستىق جىگىتكە اسىل قاسيەت ەمەس، ەس كىرىپ ەتكەن جاپقان سول ەرلەر شە ۇمىر سۇرۇدى ويلاۋ كەرەك. مەن قارتايامىن، باسىمىنان باق تايىپ، داۋلەتىم كەتەر شاعىم دا بولار. «اگە بايلىعى بالاغا بايلىق ەمەس» دەگەن بار. سەن ەرچەتىپ ەل قاتارىنا قوسىلدىڭ، ەندى ەرلەر قاتارىندا ۇمىر سۇرۇدىڭ جولىن ويلا. از دۇنيە المىپ ساۋدا ىستەپ، كوپ دۇنيە تاپ، — دەپ كەڭەس بەردى دە،

ونى سقاياق كارى ساۋداگەرگە قوسىپ جولغا سالادى. بۇرىن
ۇزاق جول ءجۇرىپ كورمەگەن سەرماستىڭ جول ازابى
باتىپ، از كۇننەن سوڭ جانى قينالا باستايدى. ساۋداگەر
ەكەۋى كۇندىز ۇيقتاپ، تۇندە ءجۇرىپ وتىرادى. ساۋداگەر
ونى كۇن ساين تاڭەرتەڭ برعاپ وياتادى، شاين قايناتىپ،
اتىن ەرتەپ اتاندىرىپ وتىرادى. سەرماس نە جول
بىلمەيدى، نە ءستىڭ ءجونىن بىلمەيدى، نە جۇرىسكە
شىدامايدى. ساۋداگەر: «مىناۋ ءبىر ماسىل بولدى عوي
ماعان، ءالى بىرنەشە اي جول جۇرۇنمە تۇرا كەلەدى. مۇنىڭ
اۋرەسىن تارتىپ جۇرەمسىن بە، ءوزىن دالاعا تاستاپ،
دۇنيەسىن الپ كەتسەم، مەنى قايدان تابادى» دەپ ويلايدى.
ساۋداگەر ءتۇن ورتاسىنان تۇرىپ، ۇيقتاپ جاتقان
سەرماستىڭ دۇنيە مۇلكىن ارتىپ الپ، بەزىپ بەرەدى.
سەرماس ءتۇس بولپ قالغاندا ئىرسىپ ازەرگە ويانادى.
«تۇنگى ۇيقى اسا ءتاتتى بولادى، قالجىراپ جۇرگەن ادام
تۇندە سەسپەي قاتادى» دەپ بۇل كۇنى ساۋداگەر ادەبى كۇندىز
ءجۇرىپ كەلىپ، تۇندە ۇيقتاعان ەدى.

سەرماس ويانعانشا ساۋداگەر ءجۇرىسىن جەدەلدەتىپ
ۇزاپ كەتكەن ەدى. سەرماس نىزگە ءتۇسىپ قانشالىق قۇسا
دا، قاراسىن كورە المايدى. اتى بولدىرىپ، سول كۇنى تۇندە
قالىڭ قۇمدى جەرگە بارىپ ۇيقتايدى. ءوز ەركى ءوز
قولىنا تيگەن ول سول كۇنى تۇنمەن ۇيقتاپ، تاغى دا
ەرتەسى شالقار تۇستە تۇرادى. ەگەر كۇن بۇلتىپ
الاي-دۇلەي جەل سوعىپ تۇرماغان بولسا، ونىڭ ويانۇى دا
ەكىتالاي سىياقتى، ءارى-بەرىدەن سوڭ جەل ونان ارمان
ۇدەي سوعىپ قۇم توبەشىكتەردى كوشىرىپ، بىلگەرى ءجۇرۇ

مۇڭ بولادى. قايدان كەلسە، قايدا تۇرغانىن بىلمەگەن سەرماس اداسىپ قاتتى قورقادى. مۇندايدا قۇمان ساۋداگەردىڭ نىزى تابىلا ما؟

كەشكە جاقىن كۈن اشلادى. ايدالادا كوككە قاراپ نالىپ وتىرعان سەرماسنىڭ ويىنا اكەسىنىڭ اڭگىمەسى تۈسەدى. «تەمىر قازىق جۇلدىزى بلعي سولتۇستىكتى مەڭزەيدى، تۈندە اداسقان ادام سوعان قاراپ باعدارىن ايقىنداپ الادى»، «ەر جاقسىسى قوس تابار، — دەيدى سوڭىندا سەرماس، — باسىمنىڭ امانىدا ءۇيمىدى تاۋىپ الايىن». قۇم-شولدا قانشا كۈن، قانشا اي جۇرگەننەن ەشكىم دە بىلمەيدى، اتى ارىقتاپ شولدا قالىپ ولەدى. جاياۋ قالعان سەرماس ءبىر كۈنى شولەيت قۇمنىڭ شەتىنە شىعادى. ءۇيمە قايتامىن دەپ ءجۇرىپ، مۇلدەم اداسقانن سوندا ءبىر-اق بىلەدى. ءبىر توبەشكىكە شىققاندا ار جاعىنان كوك جىك بۇلىدراپ، جولشىباي جاعالاۋداعى كىشكەنە كەرىشتىڭ ۇڭگىرىنەن شىعىپ جاتقان تۇتىندى كورىپ سوعان جەتىپ بارادى. وتباسىندا سىمىقسىز جارالعان ءۇش ادام وتىر. ولار ءشىپ وتىرعان تاماقتارىن تاسىي سالىپ قاشىپ جوعالادى. اشتىقتان بۇرالىپ، شولمەكتەي بولىپ قۇرىپ، تۇلاقتاي قاتىپ ارىقتاعان سەرماس تاماقتى كورىپ باسسالادى. قارىننى تويىغىزىپ ۇڭگىردەن شىقسا، وزەننىڭ بويى قىقى-شويقى ءۇيلى قىستاق ەكەن، سولاي قاراي تارتادى.

سەرگەلدەڭگە تۇسكەن سەرماس قىستاقنىڭ جانىنداى ءبىر بايتەرەكتىڭ تۇبىندە وتىرادى. ءبىر ۋاقىتتا قىستاقتاى ادامدار اتتىلى-جاياۋ دابىل-داڭعارا سوعىپ، ايعاي-شۇعا باسىپ، بايتەرەكتىڭ تۇبىندە وتىرعان سەرماسقا

لاپ قويىدى. قاشۇغا دارمەنى جوق سەرماس، شوشىغاننان
كۆلمىسىرەي تىل قاتادى:

— ايدالادا داستىم، ەشكىمگە جوق قاستىنەم، —
دەيدى.

مۇنىسن ۇققان جان بولمايدى. وسى كەزدە، ەسرا
ۇلىق بولسا كەرەك، قوس اتتى اربامەن ەبىر ۇلكەن ادام
كەلەدى. ونىڭ ەكى قۇلاعى ەكى جاۋىرىنىندا، مۇرنى
مويىنىندا، اۋزى توبەسىندە، ناعىز قۇبىجىق، قاسنىدا مالايى
بولسا كەرەك، ادام پىشىندە بىرەۋ ەجۇر. ول سەرماسنىڭ
تىلىن انالارعا اۋدارادى، ول جىگىتنىڭ جاۋ ەمەستىگىن
ۇققان سولڭ ونى تاماشالاپ قاراي باستايدى. بىرەۋى شاشىنان
سىپاپ كورسە، بىرەۋى قۇلاعىنان تارتىپ كورەدى، بىرەۋ
تىسىن اشىپ قاراسا، بىرەۋى بىلەگىن ۇستاپ كورەدى.
تۇرلى تاماق اكەلىپ جەگىزدەدى ...

مۇنى ەستىگەن سول ەلدىڭ پاتشاسى سەرماستى ورداعا
الدىرادى (بۇلاردىڭ اراسىندا ەتىلماش ادام ساۋدا جاساي
شىققان، تەڭىزدە داۋىل تۇرىپ، كەمەسى داۋىلدا كۇيرەپ
تاقىياعا ەمىنىپ كەلگەن ادام ەكەن). پاتشا باقتا ساۋىق
قۇرىپ سەرماسقا ەن سالغىزادى. ونىڭ ەنن ەستىگەن پاتشا
مەن قالىڭ جۇرت قىران جاپقانداي كۆلكىگە باتادى:

— ەننىڭ شىڭكىلدەكتىڭ شىڭكىلدەگەنى،
توقىلداۋىقتىڭ توقىلداقتانى، باقانىڭ باقىلداغانى،
قاسقىردىڭ ۇلىپ، ايۇدىڭ اقىرغانى، مايىلدىڭ سىڭىسىغانى
سپاقتى ەر الۋان شىعادى ەكەن، — دەپ ول ايتقان ساپىن
كۆلەدى، كۆلەدى دە تاغى ايتقىزادى. مۇنى كورگەن
پاتشانىڭ ەركە قىزى انىنە قىزىغىپ، ەوز ساراينىدا كوڭىل

اشۇ ۋەشەن جىگىتتىكى كەسەنەن سۇراپ الادى. قىز
تەڭزىدىكى ورتاسىندا ۋەسەر ارالشا، سىرتى قىزىل، ۋەشى
جاسىل مەرۋەرەت سارايدا تۇرادى كەن. سەرماسقا ۋەن
سالدىرادى، ونىڭ قۇلاغىن سوزىپ، قولىن بايلاپ، ات
قىلىپ ارقاسىنا مىنەدى، ۋەزىنا اراق قۇيادى، سەرماس
بۇعان اشۇلانسى، ونىڭ ۋەزىن ونان ارمان قىزىق كۆرەدى.
تاقىمىنا بۇراۋ سالىپ باقىرتىپ، شاشىنان جۇلىپ
باچىلداپ قىزىقتايدى، مۇنىسىن نە قويمىدى. جىگىت
بۇدان قايتىپ قۇتۇلۇدىكى جولىن تابا المايدى. وسىلاشا ازاپ
پەن توزاقتىڭ قىسپاىمىندا قىز سارايمىندا التى جىل تۇرادى.
اقىرى قىز سەرماسىنى ۋەناتىپ قالادى دا، قىلىشتاسادا
ايرىلماسىتاى بولادى. جىگىت ازاپتان قۇتۇلىپ، التىنەن
ايتالىپ، كۇمىسپەن كۇپتەلەدى. چاقسى تاماق جەپ،
ۋەتاتىنى ۋەشىپ، راحاتتى تۇرمىس كەشىپ جاتا بەرەدى.
كۇندەردىڭ بىرىندە قىز دەرۋ قاشىپ قۇتۇلماسا،
كەسى كەۋىن دە ۋەرى قويمىتىنن ايتادى.

— ەندەشە، ۋەزىدىڭ ەلگە كەتەلىك.

مۇنى قىز قۇپتايدى. ۋەسويتىپ، كەۋى ۋەسەر كۇنى
ۋەن ورتاسىندا كوك تۇلپارغا مىنگەسىپ قاشىپ شىعادى.
كوك تۇلپار كەسەنەسە تاۋ جارىلىپ، شىقىنسا تەڭزى
قوتارىلىپ، وقىرانسا بۇلتتار كوشىپ جول بەرەدى كەن.
كەۋى ەلسىز دالادا ەركىن شىرقايدى. كوزدى
اشىپ-جۇمىعانداى ارالسىقتا اسقارلاردان اتتاپ، نۇلاردان
نۇراپ، قويناۋلاردى قوپسىتىپ، چايلالاردى جارىپ،
جىگىتتىڭ ەلى-جەرىنە كەلەدى.

بۇل كەزدە جىگىتتىڭ كەسى بۇرىنغىدان ارمان

بايىپتى. قۇمىرسقاداى قالىڭ قويلارى جەردىڭ جۇزىن جاۋىپ جاتىپتى. كىمدەرى كوك، تاماقتارى توق، سالعانى سايران، شىكەنى قىمىزبەن ايران بولپ، سول جەردەگى ەل دە بايىپتى. كوك الالى، قۇلا-كەرلى جىلقىلار قۇلانشا ورەدى، ەشىكلەر بوكەنشە جورتسا، لاقتارى ەلىكشە سەكرەدى. بوتالار بوزداپ، سىرلار موڭىرەپ، جىلقىلار شۇرقىراپ، اۋىل ۇستى دۇمانغا شومىپ جاتىپتى. جىگىتتىڭ ۇيى ايدىن كولىڭ جاغاسىنان، قاراغايلى قامىستىڭ اراسىنان، ەمولىر باستاۋدىڭ باسىنان قونىس الپىتى. ون ەكى قانات اق ۇي تىگىپ، بەلدەۋلەرىن التىنمەن اپتاپ، كۇمىسپەن كۇپتەپتى.

باي ۇز بالاسىن تانىماي قالادى. جۈننىن ايتسا دا سەنبەي، كۇن سالا باجايلاپ قاراي بەرەدى. «كەلىنشەگىم» دەپ ەرتىپ جۇرگەن سىنقىسىز ارۋەيدى كورپ قۇپ جىبەرگىسى دە كەلەدى.

— مەنىڭ بالام بولساڭ، كىمىڭدى شەشى، يىغىندا قالىڭ بولسا، مەنەن تۇعان، جوعالغان ۇلىم بولارسىڭ، قالىڭ بولماسا، الداپ جۇرگەن بىرەۋ بولارسىڭ، — دەيدى شەشەسى وسى كەزدە.

جىگىت يىغىنداى قالىن كورسەتەدى. كەمپىر جىلاپ ونىڭ قالىنىن ەسۈيىپ ايمالايدى. جوعى تابىلعان سوڭ وتىز كۇن وىن، قىرىق كۇن توي جاسايدى. توي ۇستىندە ەكى قابات كەلىنى بوسانىپ ەبىر ۇل، ەبىر قىز تابادى. ەبىراق، قىز دا، ۇل دا ارۋەي سەكىلدى بولپ تۇىلادى. ەكى قۇلاعى جاۋىرىنىندا، كوزى ماڭدايىندا، مۇرنى مويىنىندا، ساۋساقىلارى ون ەكى، اياغى تۇيەنىڭ تابانى سىياقتى جالپاق

بولادى. تۇيلا سالپ ۋىلى شىعپ، ۋلكەندەرشە سويلەپ
اقل ايتا باستايدى.

ەكى بالادان شوشعان كەمپىر مەن شال:
— ميناۋ جاقسى نشان ەمەس، باسمىزبەن باعمىزدى
جۇتاتىن پالە بولار، ەرتەرەك قۇتىلىپ، وسىنىڭ كوزىن
جويساق، — دەپ تياناقتايدى.

سويتىپ، ولار جىگىت جوق ۋاقتتا كەلىنشەكتى
كۇيمەگە وتىرىلىپ، بالالارىن ساندىققا سالىپ، دارىعا
تاستاپ جىبەرەدى.

— كەلىنشەگىم مەن بالالارىم قايدا؟
— ارۋەيدەن تاۋىپ العان كەلىنشەگىڭ جىن با،
جەزىترىناق پا، بىلمەدىك. عايىپ بولىپ كەتتى، الدە سايتان
بولار، — دەيدى.

بۇل سوزگە سەنبەگەن جىگىت جەر-كوكتى نىزدەسە دە
تابا المايدى. اكە-شەشەسى:

— نىزدەمە، پالەدەن قۇتىلىدىق، كەتە بەرسىن، — دەپ
ونان ارى بەزەرەپ بولادى.

جىگىت تىزەسىن قۇشاقىپ، جالغىز جاتا المايدى، يا
وتىرا المايدى. اكەسى مەن شەشەسىنەن كۇماندانادى. قانشا
سۇراسادا ايتىپايدى ارى كورگەن ۋىتىرى پەندە بولمايدى.
اقىرى كەلىنشەگىن نىزدەپ جىگىت جولعا شىعادى.

تاۋ اسىپ، تاس باسىپ، ارىپ-اشىپ ۋىجۇرىپ
وتىرادى. جول ۋىستى ۋىمولدىر بۇلاققا كەلىپ، ۋىشولنى
قاندىرىپ، دەم الىپ وتىرىپ ۋىيىقتاپ قالادى. ۋىيىقتاپ
جاتىپ تۇس كورەدى: جانىنا اق ساقالدى كىسى كەلىپ،
كۇنىشەسىقا قاراي جۇرسەڭ شالقار دارىعا جولعارسىڭ،

داريا بويىندا كوپتەن بەرى شاعىلغان قايمىغن جوندەپ ۋىر
شال وتىرادى، قايمىغن جوندەسىپ جىبەر. رازى بولغان
شالدىن «داريادان اققان ساندىق كوردىڭ بە» دەپ سۇرا.
سودان جاۋاپ الارىڭ دەيدى.

ويانغاننان كەيىن جىگىت كۇنىشعسقا قاراي تارتىپ
وتىرادى. ايتقاندى، كۇن باتا داريا بويىنا بلىسەدى.
كۇركەشەنىڭ الدىنان شالدى تابادى، ونىڭ بۇزىلغان قايمىغن
جوندەسكەن سولڭ، شال:

— قۇرمەتتى مەيمانىم، راحمەت سىزگە، كوپ اۋرە
بولدىڭىز. تۇرىڭىزگە قاراسام، شەندى. شەكپەندىلەردەن
كورىنەسىز عوي، كىم بولدىڭىز؟ — دەيدى.
— جوق نىزەپ ساندىلىپ كەلمەن، داريادان اققان
ساندىق كوردىڭىز بە؟

— كورگەنم بار، ەكى ساندىق اعىپ كەلگەن ەدى.
شىندە ارۋەي سەكىلدى ەكى بالا بار. بالالاردى ولتىرەين
دەپ ەدىم، جىلاپ جالىنغان سولڭ ولتىرمەدىم. شەشەمىز
جاپىراق بولسىپ ۇشىپ كەتتى دەيدى.
جىگىت اقىرى ەكى بالاسىن تاۋىپ الادى. سويلەسە
شەشەن، اقبىلا جۇيرىك، بىرەۋىنىڭ شاشى ساپ التىننان
جارالغان، باياعىدى بالالار ەمەس، ۇل بالا اكەسىنە
(جىگىتكە) بىلاي دەيدى:

— ماعان تۇا ساپ ۋىل ۋىتتى. تۇلغانىما ۇش اي
بولدى. شەشەم كەتەرىندە: «اكەلەرىڭ مەنى نىزەپ
اۋرەلەنبەسىن، ۇلار تاۋدىڭ ۇشىنا ۇش جىلدىن كەيىن
بارسا ماعان كەزىگەدى. ۋىز پەرى تۇقىمىنان بولساق تا،
قىلمىستى بولسىپ جەر الەمگە تۇسكەن ەدىك. ەكەۋىڭ

ادامزاتتان تۇدىڭ، اكلەرنىڭ سەندەردى تاۋىپ الادى. وسى سالەممىدى ايتقان سولڭ، شاشتارنىڭدى قوسىپ تۇيىپ، ورتاسىنان وت جاقساڭدار قوس سامۇرىققا اينالىپ اسپانغا ۇشاسىڭدار. قازباۋىر بۇلتنىڭ ۇستىنە قاراي تارتساڭدار مەن تۇرعان جەردى تاباسىڭدار» دەگەن.

وسىنى ايتىپ ەكى بالا قوس سامۇرىق بولىپ ۇشىپ كەتەدى.

جوعى تابىلسادا، كوزدەن عايىپ بولغان سولڭ، ونان ارمان شەرلى بولىپ جىگىت قالا بەرەدى. اسپاندا قازباۋىر بۇلتتار عانا كورىنەدى. وعان بارعانغا جىگىتتە قانات جوق، زار ەڭىرەپ قالا بەرەدى.

قولىنان كەلەرى جوق جىگىت تاعدىردىڭ بۇيرىعى دەپ ۇينە كەلىپ، قۇدايعا قۇلشلىق ەتىپ جاتا بەرەدى. ۇش جىل تولغان سولڭ ۇلار تاۋغا كەلەدى. تاۋ باسىندا قازباۋىر بۇلتتار ورنالىپ تۇر ەكەن. ول جىلاي-جىلاي تاۋ باسىنا ورمەلەي بەرەدى. دەم الىپ وترعان ۇبر جەرىندە ۇيىقتاپ كەتەدى. تاغى دا تۇس كورەدى. تۇسىندە: «مەن سەنىڭ «ارۋەي» كەلىنشەگىڭمەن، — دەيدى ۇبر ايەل، — مەن سەنمەن ول دۇنيەدە بولماسا، بۇل دۇنيەدە بىرگە بولا المايتىن بولىدەم. ەكى بالامدى ۇزىم باعامىن. سەن قايعىرماي، جىلاپ-سىقتاماي ەلىڭە قايت. سەن جەتىپ ۇش كۇننەن سولڭ سول ەلىڭنىڭ حانى ولەدى، حاننىڭ قوناعىن جونەلتۋگە مالنىڭدى اياما. جىلقىدا قۇلا قاسقا يىبە بار، قۇلىنىن الىپ قالىپ، سونى حاننىڭ اسىنا سوي. حاننىڭ قىرقى وتكەننەن كەيىن كەلەسى كۇنى باقىت قۇسىن ۇشرادى. باقىت قۇسى باسىنا قونعان كىسى حاننىڭ تاغىنا

وتىرادى. سەن سويلغان بىيەنىڭ قۇلىنىن جەتلەپ سول كۈنى بارساڭ، قۇس باسڭا قونىپ خان بولاسىڭ. مەنا جۈزىكتى ساۋسامىڭا سالساڭ بىزدە جانىڭنان جاي ادام بولىپ تابىلامىز». ايەل عايىپ بولادى.

جىگىت ويانا كەلسە، تۇسى ەكەن. قولنا قاراسا جالت-قۇلت ەتكەن ۇمر جۈزىك تۇر. ۇيىنە كەلىپ ۇش كۈننەن سوڭ ايتقاننىداي، خانى قايتىس بولادى. سونسوڭ كەلىنشەگىنىڭ ايتقانى بوينىشا سىتەي بەرەدى. سوڭىندا خان بولىپ شىعا كەلەدى.

ول خان بولغاننان كەيىن جۈزىكتى اسىمس قولنا سالمىتى. بالا-شاعاسى عايىپتان قالمىتى ادامدارداي بولىپ قۇانا كورسىپتى. ۇسويتىپ، سەرگەلدەڭگە تۇسكەن سەرماس ادالدىعى مەن توزىمدىلىگىنىڭ ارقاسىندا بۇل دۇنيەنىڭ باقىمتىن كورىپ، مۇراتىنا جەتىپتى.

